

Robert Bielań

Sesja naukowa "90-lecie salezjanów na Zasolu" : Oświęcim, 23 maja 2006 r.

Seminare. Poszukiwania naukowe 24, 584-586

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

poprzedzającym dyskusję była prezentacja wyników sondażu, przeprowadzonego przez profesorów Bruno Bordignon i Silvano Sarti z Uniwersytetu Salezjańskiego. Autorzy przez skonstruowany przez siebie kwestionariusz dokonali analizy treści i propozycji programowych wydziałów nauk o wychowaniu we Włoszech (uzyskali odpowiedzi z 20 ośrodków uniwersyteckich).

W dyskusji podsumowującej uczestnicy sympozjum podkreślali z jednej strony szeroki wachlarz argumentów obejmujących dzisiaj pojęcie „wychowanie”, na jego różnorodnych płaszczyznach, z drugiej strony mówiono o konieczności pogłębiania propozycji wychowania chrześcijańskiego, mającej swoje niepodważalne miejsce w budowaniu dzisiejszego społeczeństwa, będącego coraz bardziej społeczeństwem mobilnym, wielokulturowym, a przez to stojącym przed niebezpieczeństwem zagubienia tożsamości. Dokumenty sympozjum zostaną opublikowane w pierwszym numerze 2007 r. pisma „Orientamenti Pedagogici”, wydawanego przez Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Salezjańskiego.

ks. Zbigniew Formella SDB

SESJA NAUKOWA „90-LECIE SALEZJANÓW NA ZASOLU”

Oświęcim, 23 maja 2006 r.

23 maja 2006 r., w 90. rocznicę poświęcenia przez bpa Adama Stefana Sapiechę pierwszej kaplicy w Oświęcimiu na Zasolu, została zorganizowana uroczysta sesja naukowa poświęcona temu wydarzeniu. Miejszem obrad był kościół pw. Miłosierdzia Bożego w Oświęcimiu na Zasolu. Patronat naukowy objęła Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Oświęcimiu, na czele z jej rektorem prof. dr hab. Lucjanem Suchankiem. Sesję otworzył o godz. 16⁰⁰ ks. dr Robert Bieleń SDB, który przywitał gości i krótko przedstawił ideę uroczystości. Następnie ks. proboszcz Michał Kaleta SDB odczytał słowo skierowane do zebranych przez bpa Tadeusza Rakoczego. Potem do uczestników sesji przesłanie skierował Janusz Marszałek, prezydent miasta Oświęcimia.

Pierwsza część sesji, której przewodniczył bp dr Adam Śmigielski SDB, obejmowała dwa wykłady: ks. dra Jana Krawca SDB „Duszpasterstwo salezjanów na Zasolu w Oświęcimiu – rys historyczny” oraz ks. dra Waldemara Żurka SDB „Męczeństwo polskich salezjanów na żwirowisku niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz I”. Ksiądz Krawiec zarysował na początku szeroko genezę powołania duszpasterstwa na Zasolu, opisując sytuację Zakładu Salezjańskiego przy ul. Jagiełły, który był do 1945 r. punktem wyjścia działań salezjanów na Zasolu. Ksiądz Krawiec opisał następnie początki salezjańskiego duszpasterstwa związane z księżmi Janem Świercem i Franciszkiem Symiorem. Z kolei ks. Żurek opisał sytuację salezjanów przetrzymywanych w KL Auschwitz-Birkenau oraz pomoc więźniom organizowaną przez salezjanów pozostających na wolności. Również obszernie opisany jest okres powstawania domu salezjańskiego na Zasolu, stworzenie w nim Szkoły Budowlanej oraz jej zamknięcie przez komunistów. Sytuacja po tym okresie została przez prelegenta tylko zarysowana poprzez przedstawienie kolejnych księży pełniących rolę dyrektorów (w latach 1945–1982) lub będących dyrektorami (od momentu utworzenia samodzielnej placówki salezjańskiej) oraz opisanie okoliczności utworzenia samodzielnego domu zakonnego (2 III 1982) i parafii (16 X 1983).

Ksiądz Żurek tematykę wykładu dotyczącego salezjanów więzionych w KL Auschwitz – Birkenau skoncentrował wokół męczeństwa części salezjanów na tzw. żwirowisku obozowym, w tej grupie bowiem był pierwszy salezjański duszpasterz z Zasola, ks. Świerc. Prelegent najpierw przedstawił fakty związane z aresztowaniem salezjanów krakowskich, następnie opisał sytuację panującą na

zwirówisku obozowym, które było miejscem kaźni bardzo wielu więźniów. Przedstawił okoliczności męczeństwa czterech salezjanów – ks. Jana Świerca, ks. Kazimierza Wojciechowskiego, ks. Ignacego Dobiosza oraz ks. Franciszka Harazima oraz wcześniejsze ich życie, w tym zwłaszcza ich działalność w ramach Zgromadzenia Salezjańskiego.

Po przerwie na kawę, zaserwowaną przez animatorki oratorium na Zasolu, rozpoczęła się druga część sesji o charakterze wspomnieniowym. Obradom tej części sesji przewodniczył prof. Suchanek. Najpierw ks. lic. Michał Kaleta SDB przedstawił „Współczesny wymiar pracy salezjańskiej na Zasolu”. Ksiądz Kaleta, dyrektor domu salezjańskiego, a w tutejszej parafii proboszcz, zarysował sytuację w parafii, która liczy nieco ponad 3 tys. mieszkańców, podał statystykę duszpasterstwa (liczbę uczęszczających do kościoła, liczbę ochrzczonych itd.) oraz przedstawił grupy parafialne i ich działalność – tj. grupy dziecięce i młodzieżowe (LSO, scholę, grupę oratoryjną, SALOS-Zasole, Salezjańską Świetlicę Środowiskową „Akademia Radości”, grupę teatralną „Quo Vadis”), a następnie grupy dla dorosłych (Żywy Różaniec, Wspólnota Nieustającego Różańca, Grupa Apostolatu Maryjnego, Koło Przyjaciół Radia Maryja, a także Stowarzyszenie Współpracowników Salezjańskich i Kościelną Służbę Porządkową). Zwrócił też uwagę na mass media, którymi posługuje się tutejsze duszpasterstwo – tj. czasopismo „Salezjańskie Zasole” oraz stronę internetową www.saloszasole.neostrada.pl.

Następnie zebrani w kościele słuchacze w liczbie ok. 200 usłyszeli świadectwa na temat historii salezjanów na Zasolu przedstawione przez ks. Aleksandra Karkoszkę SDB, ko. Edmunda Mosia SDB oraz ks. Bronisława Szymańskiego SDB. Ksiądz Karkoszka mówił o latach 1937–1940, kiedy to jako młody chłopak uczęszczał z rodzicami do kaplicy, wspominał zwłaszcza swoje przygotowywanie się do przyjęcia Pierwszej Komunii św. i same uroczystości. Ksiądz Moś opisał wydarzenia z życia salezjanów na Zasolu z lat 1946–1949, przemienianie zrujnowanych dziesięciu baraków w budynki szkolne, wspominał księży tu pracujących oraz funkcjonowanie tutejszego domu dziecka. Z kolei ks. Szymański przywołał ponownie męczenników salezjańskich obozu Auschwitz, zwłaszcza ks. Józefa Kowalskiego i ośmiu kandydatów na ołtarze, podkreślił piękno ich świadectwa w obozie, jak i w czasach przedwojennych. Obrady tej części sesji podsumował rektor PWSZ, który jako młody chłopak w okresie II wojny był ministrantem w salezjańskiej parafii pw. Wspomożycielki Wiernych w Oświęcimiu, przy ul. Jagiełły 10.

Typowo salezjańskim, bo młodzieżowym akcentem sesji było wręczenie nagród za konkurs plastyczny „90-lecie salezjanów na Zasolu”, który był jedną z imprez towarzyszących sesji. W konkursie wzięło udział 423 osoby (90 z przedszkola, 163 z podstawówek oraz 170 ze szkół ponadpodstawowych) z 17 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym: 5 przedszkoli (nr 1, 4, 8, 17 oraz P. Zaborze), 2 podstawówki (nr 1, 5), 4 szkoły ponadpodstawowe (Gimnazjum nr 4, Gimnazjum Salezjańskie, Liceum Salezjańskie, PZ nr 3 STiO) oraz innych 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych (Świetlica Środowiskowa „Akademia Radości”, Świetlica Sióstr Serafitek, Szkoła Sióstr Salezjanek, Świetlica przy SP 5, Wioska Dziecięca „Maja”, Dom Dziecka). Na wręczenie nagród przybyły dzieci ze swoimi rodzicami, młodzież oraz przedstawiciele dobrodziejów. Wręczenia nagród dokonali ich sponsorzy, a więc Rada i Zarząd Osiedla Zasole, prezydent miasta J. Marszałek, starosta J. Kała, ks. inspektor T. Rozmus oraz przedstawiciel dobrodziejów oratorium na Zasolu, prezes „Społem Oświęcim” H. Arczyński. Nagrodzone prace można było oglądać na konkursowej wystawie urządzonej w sali teatralnej oratorium.

Kolejnym salezjańskim akcentem uroczystości było wręczenie dorosłym odznaczeń tutejszego duszpasterstwa młodzieżowego i dziecięcego. Najpierw wręczono Order Młodości – „Strażnikowi poranka wg JP 2”, który został ustanowiony w 2005 r. w kontekście „Białego Marszu” organizowanego przez oratorium na Zasolu dla Oświęcimia i okolic ku czci Jana Pawła II z okazji jego odejścia „do domu Ojca”. Order Młodości wręczył ks. R. Bieleń, dyrektor oratorium, wraz z przedstawicielami młodzieżowej Kapituły Orderu na ręce ks. T. Rozmusa salezjańskiemu inspektoratowi w Krakowie za wsparcie dzieła młodzieżowego na Zasolu i w całym kraju. Z kolei wręczono Order Radości istniejący w Salezjańskiej Świetlicy Środowiskowej „Akademia Radości”, który został ustanowiony

wiony w 2005 r. w celu podkreślenia zasług ludzi wspierających w sposób znaczący tutejszą świetlicę środowiskową oraz pomagających dzieciom w Oświęcimiu, jak i na całym świecie. Otrzymali go: bp A. Śmigieński (za liczne działania na rzecz dzieci w swojej diecezji i w innych miejscach), ks. inspektor T. Rozmus (za życzliwość dla dzieci w placówkach salezjańskich oraz za dbanie o szkolenie kadry salezjańskiej dla dzieci) oraz Rada Osiedla Zasole i Zarząd Osiedla Zasole (za stałą życzliwość, wsparcie, obecność i współpracę z „Akademią Radości”). Wręczenia dokonał ks. R. Bieleń (dyrektor świetlicy), pani Józefa Żyła (kierowniczka świetlicy) wraz z dziećmi, członkowie Kapituły Orderu.

Finałem obchodów jubileuszu była uroczysta msza święta jubileuszowa pod przewodnictwem bpa A. Śmigieńskiego, który wygłosił też okolicznościowe kazanie. Dodatkowo na zakończenie mszy św. Biskup skierował do uczestników swoje przesłanie, podobnie ks. inspektor T. Rozmus. Ponadto wyróżniono koadiutora Edmunda Mosia, salezjanina najdłużej związanego z duszpasterstwem na Zasolu, do którego listy gratulacyjne skierował generał salezjanów ks. P. Chávez (przeczytał go ks. inspektor T. Rozmus) oraz bp T. Rakoczy (list przeczytał ks. Kaleta). Po błogosławieństwie zebrani mogli jeszcze zobaczyć krótkie przedstawienie teatralne „Dominik Savio – droga do świętości” w wykonaniu Salezjańskiej Sceny Oratoryjnej na Zasolu „Quo Vadis” (występowały dzieci z naszej świetlicy środowiskowej oraz młodzież oratoryjna).

Przy wejściu do kościoła można było zapoznać się z wystawą pamiątek historycznych obrazujących 90-letnią pracę salezjanów na Zasolu. Ponieważ pobyt salezjanów na Zasolu można podzielić na cztery wyraźne okresy, dlatego każdemu z nich poświęcono ekspozycję zajmującą jedną, dużą gablotę. Pierwszym okresem pracy salezjańskiej był okres funkcjonowania kaplicy mieszczącej się w baraku, który obrazuje m.in. artykuł z gazety z 1916 r. opisujący poświęcenie kaplicy (23 V 1916), zdjęcia ks. Jana Świerca SDB (pierwszego duszpasterza na Zasolu) oraz inne przedwojenne zdjęcia, m.in. kaplicy i baraków mieszkalnych tutejszego osiedla. Cezurą czasową drugiego okresu było istnienie na Zasolu KL Auschwitz – w gablocie ilustrują ten czas m.in. zdjęcia męczenników salezjańskich (fotografie salezjanina w obozowym pasiaku zostały zestawione z jego zdjęciem z okresu przedwojennego), obozowe listy więźniów, list abp A. Sapięhy do komendanta obozu z prośbą o możliwość odprawienia pasterki. Również trzeci okres wyraźnie zarysowała historia, obejmuje on bowiem czas od zakończenia wojny i powołania salezjańskiej Szkoły Rzemiosł Budowlanych aż do jej likwidacji. Z tego okresu zachowały się wśród dokumentów tylko trzy dzienniki lekcyjne oraz dokument opisujący stanu budynków w 1949 r. Pokazano też nieliczne zdjęcia ówczesnej kaplicy. Ostatnim okresem pracy salezjanów, który trwa do dzisiaj, jest czas pracy rektoralno-parafialnej, który zobrazowany został dużą liczbą zdjęć z duszpasterstwa salezjanów od lat pięćdziesiątych XX w. do dziś.

Należy jeszcze dodać, że patronat honorowy nad uroczystościami objęli – bp ordynariusz diecezji bielsko-żywieckiej ks. T. Rakoczy, bp ordynariusz diecezji sosnowieckiej ks. A. Śmigieński SDB, ks. inspektor T. Rozmus oraz prezydent Miasta Oświęcim J. Marszałek. Patronat medialny sprawowali: TV Oświęcim, Radio eM, Radio Anioł Beskidów, „Dziennik Polski”, „Gość Niedzielny”, „Niedziela”.

ks. Robert Bieleń SDB